

FINANSTILSYNET

THE FINANCIAL SUPERVISORY
AUTHORITY OF NORWAY

Norske banker og kredittforetak

Likviditet og soliditet

3. kvartal 2017

DATO:
21.12.2017

Innhold

1	LIKVIDITETSRISIKO	6
1.1	Situasjonen i penge- og kapitalmarkedene	6
1.2	Likviditetsreserve	6
1.2.1	Total-LCR.....	7
1.2.2	LCR i norske kroner og andre signifikante valutaer.....	7
1.3	Stabil finansiering	8
2	SOLIDITET	11
2.1	Kapitaldekning	11
2.2	Store engasjementer	14

Innledning

Det er i rapporten gjort en oppsummering og vurdering av hovedstørrelser på soliditet, uvektet kjernekapitaldekning (leverage ratio), likviditetsreserven (Liquidity Coverage Ratio (LCR)) og stabil finansiering (Net Stable Funding Ratio (NSFR)), for norske banker¹. Utviklingen vises for tre grupper av banker, store banker² (DNB Bank, SR-Bank, Sparebanken Vest, SpareBank 1 SMN, Sparebanken Sør, SpareBank 1 Østlandet og SpareBank 1 Nord-Norge), mellomstore banker (øvrige banker med forvaltningskapital over 10 milliarder kroner) og mindre banker (banker med mindre enn 10 milliarder kroner i forvaltningskapital).

¹ Konsern for banker som leverer konsolidert oppgave og morbank for øvrige

² Nordea Bank Norge, som inngikk i gruppen store banker, ble omdannet til filial i januar 2017. Tallene for gruppen er justert tilbake i tid.

Sammendrag

Forholdene i penge- og kapitalmarkedene var gode i tredje kvartal 2017. Norske banker hadde god tilgang på både kort og lang finansiering.

LCR for bankene samlet sett var 125 prosent ved utgangen av tredje kvartal 2017. Gruppen av de store bankene hadde en LCR på 121 prosent, mens gruppen av de mellomstore bankene og gruppen av de mindre bankene hadde en LCR på henholdsvis 172 og 145 prosent. Alle gruppene hadde en nedgang i LCR sammenlignet med utgangen av første halvår 2017. Reduksjonen skyldtes økte nettoutbetalinger.

Alle foretak oppfylte minstekravene til LCR både på totalnivå og i signifikante valutaer ved utgangen av tredje kvartal 2017.

Samlet sett for bankene var NSFR 114 prosent ved utgangen av tredje kvartal 2017, en nedgang på 1 prosentpoeng fra utgangen av andre kvartal, men en økning på to prosentpoeng fra samme periode i 2016. Ved utgangen av tredje kvartal 2017 var det to banker som hadde en NSFR under 100 prosent.

Ved utgangen av tredje kvartal 2017 var bankenes samlede rene kjernekapitaldekning 15,7 prosent, en oppgang fra 15,0 prosent samme kvartal i fjor. Uvektet kjernekapitalandel (leverage ratio) var på samme tidspunkt 7,5 prosent, opp fra 7,2 prosent året før.

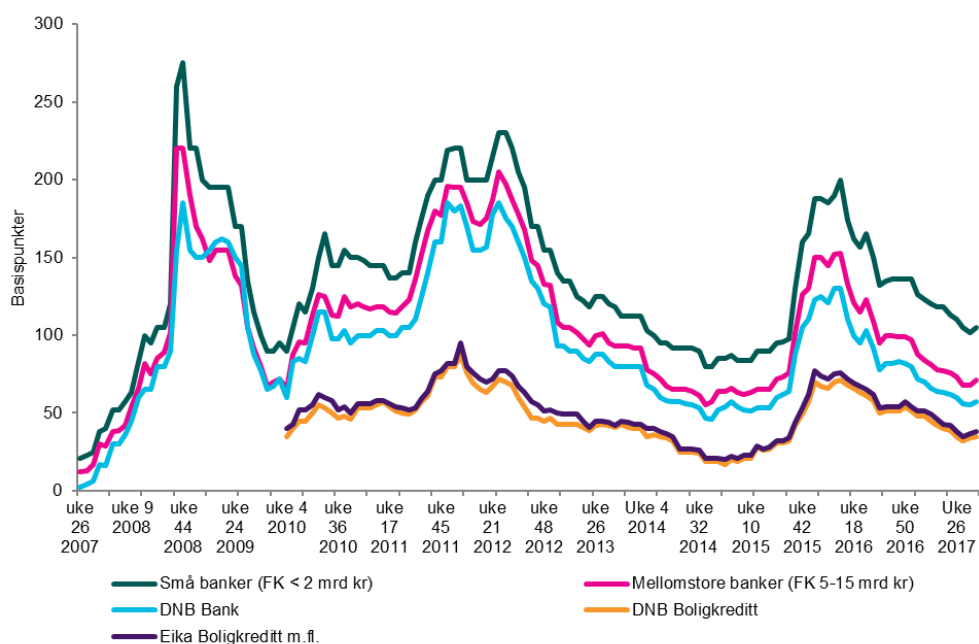
Én bank oppfylte ikke det samlede kravet til kapital (inklusive pilar 2-krav) ved utgangen av tredje kvartal 2017.

1 Likviditetsrisiko

1.1 Situasjonen i penge- og kapitalmarkedene

Norske banker hadde god tilgang på både kort og lang finansiering i tredje kvartal 2017. Gjennomsnittlig risikopåslag for norske seniorobligasjoner og OMF var på henholdsvis 78 og 37 basispunkter ved utgangen av kvartalet, se figur 1.1.

Figur 1.1: DNB Markets indikative påslag for seniorobligasjoner og OMF, 5 år mot 3m-NIBOR. T.o.m. uke 39 2017.

Kilde: DNB Markets

1.2 Likviditetsreserve

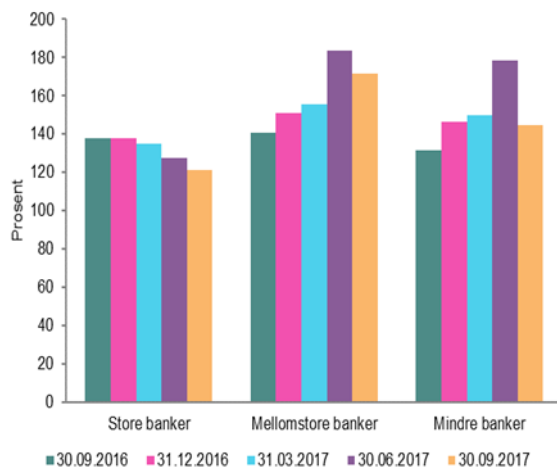
Likviditetsreservekravet, LCR, stiller krav til størrelsen på bankenes likvide eiendeler i forhold til antatt netto likviditetsutgang 30 dager frem i tid under gitte stressforutsetninger.

Minstekravet til LCR for norske banker og kredittforetak økte fra 70 til 80 prosent fra 31. desember 2016. Fra 31. desember 2017 vil minstekravet øke til 100 prosent. Foretak som er utpekt som systemviktige og datterforetak av disse har hatt et minstekrav på 100 prosent helt siden reglene trådte i kraft ved utgangen av 2015. Fra 30. september 2017 er det også minstekrav til LCR i signifikante valutaer. For mer informasjon om dette se punkt 1.2.2 om LCR i norske kroner og andre signifikante valutaer.

1.2.1 Total-LCR

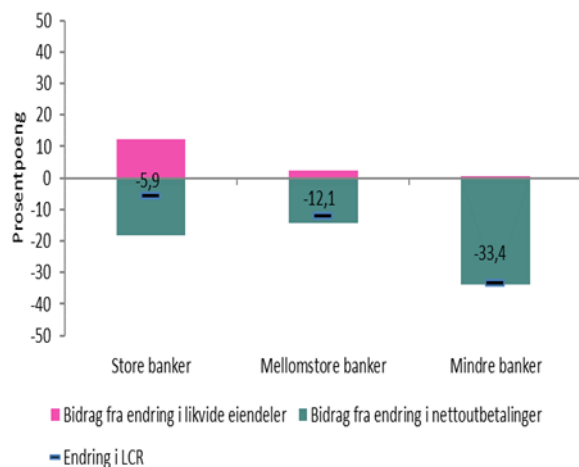
LCR for bankene samlet sett var 125 prosent ved utgangen av tredje kvartal 2017. Gruppen av de store bankene hadde en LCR på 121 prosent, mens gruppen av de mellomstore bankene og gruppen av de mindre bankene hadde en LCR på henholdsvis 172 og 145 prosent, se figur 1.2. Alle gruppene hadde en nedgang i LCR sammenlignet med utgangen av første halvår 2017. Reduksjonen i LCR skyldtes økte nettoutbetalinger, se figur 1.3. Nettoutbetalinger kan variere mye fra måned til måned blant annet på grunn av forfall på finansiering og variasjoner i overskuddslikviditet som plasseres som innskudd i andre banker.

Figur 1.2: Total-LCR, vektet gj.snitt

Kilde: Finanstilsynet

Figur 1.3: Endring i total-LCR i siste kvartal, dekomponert

Kilde: Finanstilsynet

Alle foretak oppfylte minstekravet til LCR på totalnivå ved utgangen av tredje kvartal 2017. Kun 9 foretak hadde en LCR under 100 prosent. Disse foretakene hadde en LCR på mellom 89 og 99 prosent. Alle bankene i gruppen store banker hadde en LCR over 100 prosent.

1.2.2 LCR i norske kroner og andre signifikante valutaer

Etter EU-regelverket om LCR skal foretakene ha likvide eiendeler som samsvarer med netto likviditetsutgang i foretakets signifikante valutaer (forpliktelser i en valuta som utgjør mer enn 5 prosent av foretakets totale gjeld). Det stilles ikke krav om absolutt samsvar mellom netto likviditetsutgang og likvide eiendeler i de enkelte valutaer. Nasjonale tilsynsmyndigheter kan imidlertid kreve at foretakene begrenser manglende samsvar i en valuta ved å fastsette grenser for hvor stor andel av netto likviditetsutgang som kan dekkes med likvide eiendeler i en annen valuta.

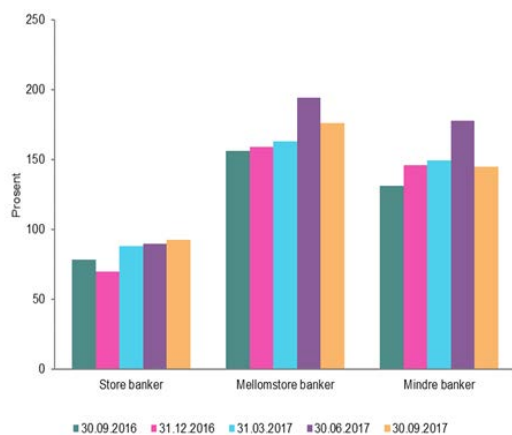
Finansdepartementet fastsatte 26. juni 2017 krav til LCR i hver signifikante valuta tilsvarende det nivået som gjelder for alle valutaer samlet sett, med unntak for norske kroner. For banker og kredittforetak som har euro eller amerikanske dollar som signifikant valuta, er det fastsatt et likviditetsreservekrav i norske kroner på minst 50 prosent. For foretak som verken har euro eller amerikanske dollar som signifikant valuta er det ikke minstekrav til

Likviditet og soliditet

likviditetsreserve i norske kroner. Det følger av forskriften at Finanstilsynet kan fastsette grenser for det enkelte foretak for hvor mye netto likviditetsutgang i en valuta, som kan dekkes av likvide eiendeler i en annen valuta. Reglene trådte i kraft 30. september 2017.

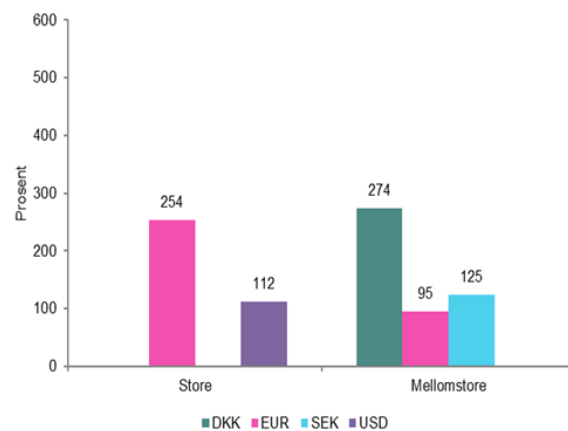
LCR i norske kroner var 107 prosent for bankene samlet sett ved utgangen av tredje kvartal 2017. Gruppen av de store bankene hadde en LCR i norske kroner på 93 prosent, mens gruppen av de mellomstore bankene og gruppen av de mindre bankene hadde en LCR i norske kroner på henholdsvis 176 og 145 prosent, se figur 1.4. Norske banker har euro, amerikanske dollar, svenske kroner og danske kroner som signifikante valutaer i tillegg til norske kroner, se figur 1.5.

Figur 1.4: NOK-LCR, vektet gj.snitt.

Kilde: Finanstilsynet

Figur 1.5: LCR i andre signifikante valutaer enn NOK, per 30.09.17

Kilde: Finanstilsynet

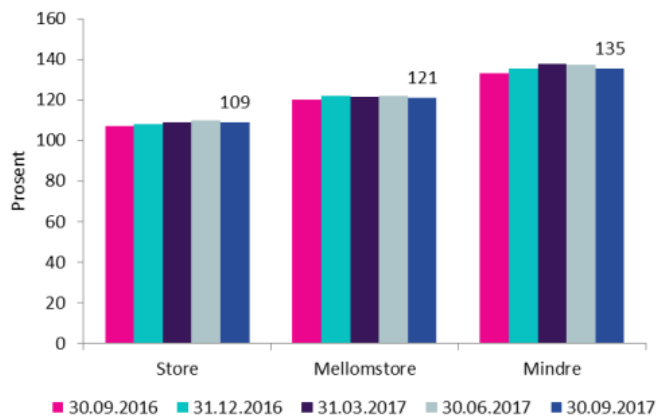
Alle foretak oppfylte minstekravene til LCR i signifikante valutaer ved utgangen av tredje kvartal 2017.

1.3 Stabil finansiering

Net Stable Funding Ratio (NSFR) inngår som rapporteringskrav i CRD IV/CRR og måler bankenes tilgjengelige stabile finansiering som andel av nødvendig stabil finansiering. NSFR reflekterer hele institusjonens balanse, samt enkelte utenombalanseposter. Nødvendig og tilgjengelig finansiering beregnes ut fra vektorer som reflekterer henholdsvis krav til og grad av stabilitet over en tidsperiode på ett år.

NSFR er ikke endelig utformet, men EU-kommisjonen har definert nærmere bestemmelser knyttet til beregningen av NSFR i sitt forslag til endringer i CRR/CRD IV i november 2016. I forslaget foreslår kommisjonen også innføring av bindende NSFR-krav på 100 prosent fra 2019. Inntil en endelig definisjon av NSFR foreligger i EU, beregnes indikatoren på bakgrunn av Baselkomitéens anbefalinger fra oktober 2014. Ved utgangen av tredje kvartal 2017 var det to banker som hadde en NSFR under 100 prosent på ikke-konsolidert nivå.

Figur 1.6: Total-NSFR, vektet gjennomsnitt

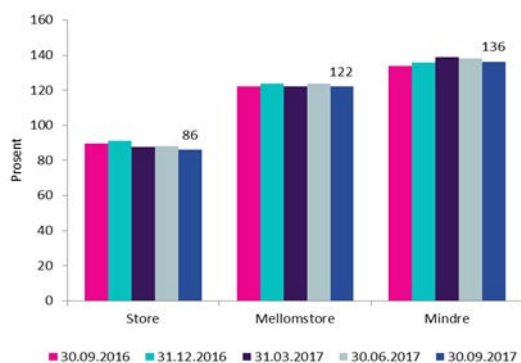

Kilde: Finanstilsynet

Samlet for bankene var NSFR 114 prosent ved utgangen av tredje kvartal 2017. Dette var en reduksjon på ett prosentpoeng fra andre kvartal 2017, men en økning på to prosentpoeng fra samme tidspunkt i 2016. For de store bankene falt indikatoren med ett prosentpoeng til 109 prosent i perioden, se figur 1.6.

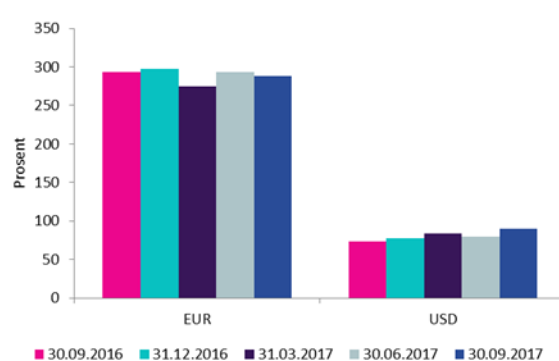
For de mellomstore bankene falt NSFR med ett prosentpoeng som følge av en reduksjon i tilgjengelig stabil finansiering. De mindre bankene reduserte NSFR med to prosentpoeng fra forrige kvartal. Dette skyldtes en relativt større økning i poster som krever stabil finansiering sammenlignet med tilgjengelig stabil finansiering. De store bankene har gjennomgående en lavere NSFR enn de mellomstore og mindre bankene. Dette skyldes til dels at de største bankene har en større andel markedsfinansiering enn de mellomstore og mindre bankene, og dels at en del av dette har kort løpetid.

Figur 1.7: NSFR i NOK, vektet gjennomsnitt

Kilde: Finanstilsynet

Figur 1.8: NSFR i EUR og USD, vektet gjennomsnitt

Kilde: Finanstilsynet

Likviditet og soliditet

Ved utgangen av tredje kvartal 2017 var NSFR i norske kroner 99 prosent for bankene samlet, en reduksjon fra 101 prosent ved utgangen av andre kvartal 2017. Samtlige grupper av banker en liten nedgang fra andre kvartal 2017, se figur 1.7. De store bankene finansierer, i større grad enn de øvrige bankene, sin virksomhet gjennom innlån i utenlandsk valuta. Dermed vil NSFR i norske kroner isolert sett være lavere for de store bankene sammenlignet med de øvrige.

Foruten norske kroner er euro den viktigste kilden til finansiering for de store bankene. Sammenlignet med eiendeler som krever stabil finansiering i euro, utgjør tilgjengelig stabil finansiering i euro 288 prosent for bankene samlet. I dollar utgjør tilgjengelig stabil finansiering 90 prosent av eiendeler som krever stabil finansiering, se figur 1.8.

2 Soliditet

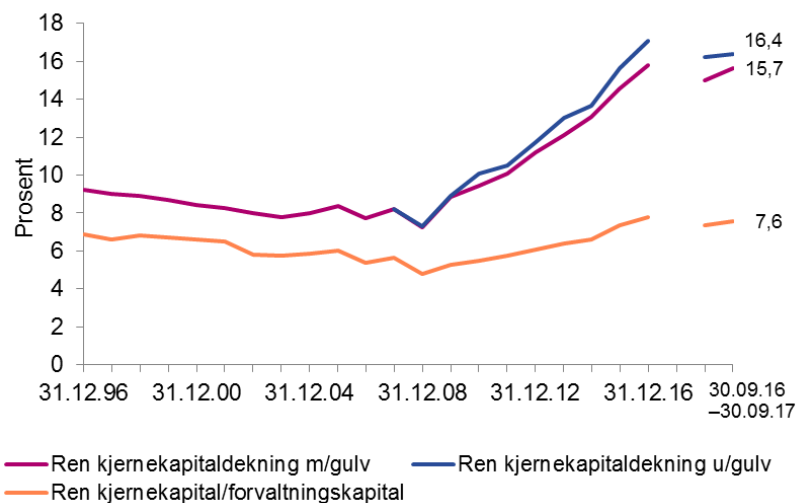
Norske bankers soliditet er betydelig styrket gjennom flere år. God inntjening i bankene har lagt til rette for kapitalbygging. Bankene har bygget opp ren kjernekapital for å møte økte kapitalkrav.

Minstekravet og bufferkravet til ren kjernekapitaldekning i pilar 1 for norske finansforetak er 11,5 prosent av risikovektet beregningsgrunnlag. Pilar 1-kravet består av minstekrav (4,5 prosent), bevaringsbuffer (2,5 prosent), systemrisikobuffer (3 prosent) og motsyklisk buffer (1,5 prosent). Motsyklisk bufferkrav øker til 2 prosent fra og med 31. desember 2017. DNB ASA og Kommunalbanken har i tillegg et bufferkrav for systemviktige banker og kredittforetak på 2 prosent. Pilar 2-krav kommer i tillegg, og skal også dekkes av ren kjernekapital. Kravene til kjernekapitaldekning og kapitaldekning er henholdsvis 1,5 og 3,5 prosentpoeng høyere enn for ren kjernekapitaldekning.

2.1 Kapitaldekning

Bankenes samlede rene kjernekapitaldekning, beregnet som vektet gjennomsnitt, var 15,7 prosent ved utgangen av tredje kvartal 2017, se figur 2.1. Det er marginalt høyere enn forrige kvartal, men en økning fra 15,0 prosent ett år tidligere. Samlet risikovektet beregningsgrunnlag har økt siden tredje kvartal 2016, hvilket isolert sett bidrar til lavere ren kjernekapitaldekning, se figur 2.5. Bankenes samlede kjernekapitaldekning og kapitaldekning var på henholdsvis 17,1 og 19,4 prosent ved utgangen av tredje kvartal 2017.

Figur 2.1 Ren kjernekapitaldekning og uvektet ren kjernekapitalandel i norske banker/bankkonsern

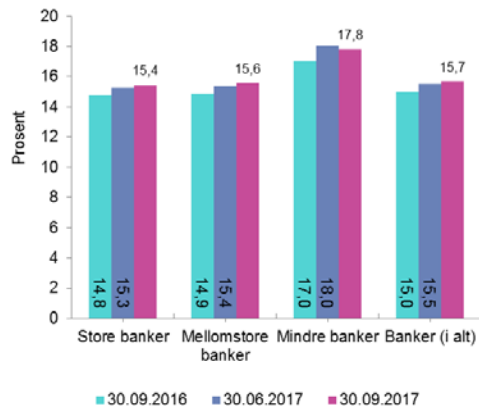

Kilde: Finanstilsynet

Likviditet og soliditet

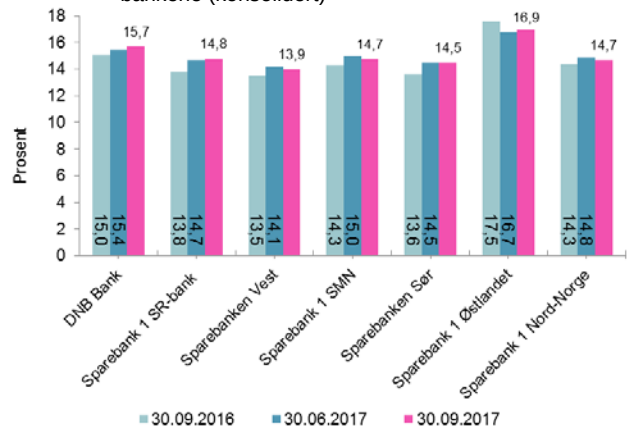
Samlet ren kjernekapitaldekning for gruppene av store og mellomstore banker økte marginalt fra forrige kvartal, mens gruppen av mindre banker reduserte sin rene kjernekapitaldekning, se figur 2.2. Sammenlignet med utgangen av tredje kvartal i fjor har de fleste i gruppen store banker økt ren kjernekapitaldekning, se figur 2.3.

Figur 2.2: Ren kjernekapitaldekning i norske banker/ bankkonsern

Kilde: Finanstilsynet

Figur 2.3: Ren kjernekapitaldekning i de syv største bankene (konsolidert)

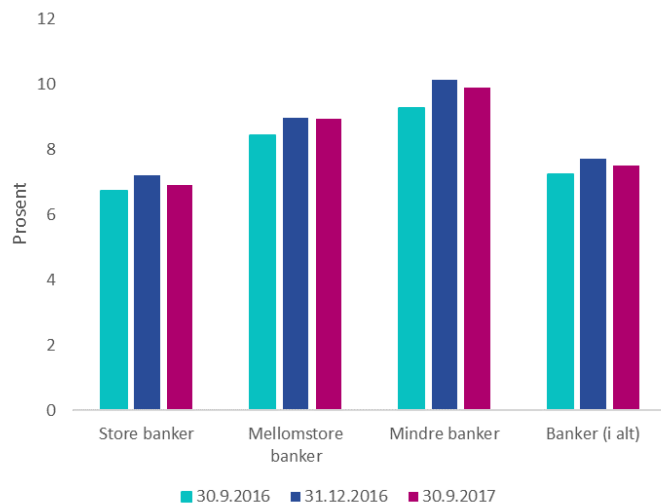

Kilde: Finanstilsynet

Uvektet ren kjernekapitalandel (ren kjernekapital i forhold til forvaltningskapital) var 7,6 prosent for bankene samlet, en marginal oppgang fra 7,4 prosent ved utgangen av tredje kvartal 2016. Uvektet kjernekapitalandel (leverage ratio) samlet for norske banker var 7,5 prosent per 30. september 2017. Dette er noe høyere enn nivået ett år tilbake, se figur 2.4. Uvektet kjernekapitalandel har økt mest for de mindre og mellomstore bankene. Et minstekrav (inkl. bufferkrav) til uvektet kjernekapitalandel ble innført fra 30. juni 2017.³ Alle de norske kredittinstitusjonene oppfyller kravet ved utgangen av 3. kvartal.

³ Finansdepartementet fastsatte 20. desember 2016 et minstekrav til uvektet kjernekapitalandel på 3 prosent for banker, kredittforetak mv.³, med virkning fra og med 30. juni 2017. Alle banker skal i tillegg oppfylle en buffer uvektet kjernekapitalandel på minst 2 prosent. Systemviktige banker (SIFI) skal ha en ytterligere buffer uvektet kjernekapitalandel på minst 1 prosent.

Figur 2.4: Uvektet kjernekapitalandel i norske banker

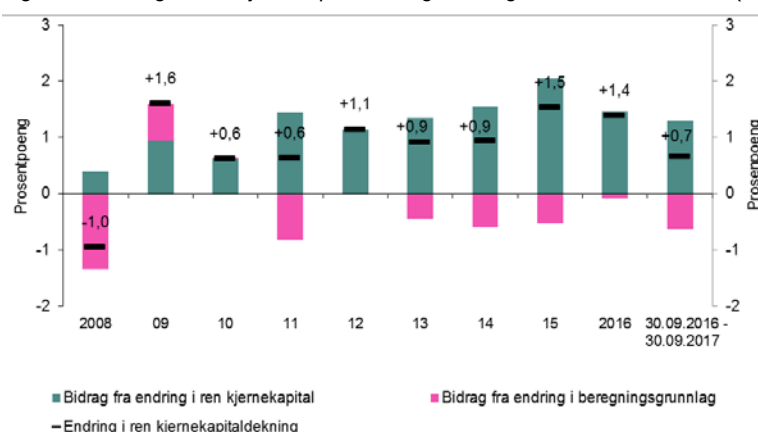

Kilde: Finanstilsynet

For kredittforetakene var ren kjernekapitaldekning og uvektet ren kjernekapitalandel på henholdsvis 22,8 og 5,8 prosent ved utgangen av tredje kvartal 2017. Den betydelige differansen mellom risikovektet kapitaldekning og uvektet ren kjernekapitalandel følger av at kredittforetakenes porteføljer gjennomgående har lave risikovekter.

Åtte av ni IRB-banker hadde et beregningsgrunnlag lavere enn 80 prosent av beregningsgrunnlaget etter Basel I og var dermed bundet av "Basel I-gulvet" ved utgangen av tredje kvartal 2017. Gulvtillegget utgjorde 6 prosent av IRB-bankenes totale beregningsgrunnlag, en oppgang på ett prosentpoeng fra forrige kvartal. Sammenlignet med tredje kvartal 2016 har forskjellen på ren kjernekapitaldekning med og uten gulv blitt redusert. Reduksjonen kan forklares av pålegg fra Finanstilsynet om ekstra sikkerhetsmarginer på enkelte bankers IRB-modeller.

Figur 2.5 Endringer i ren kjernekapitaldekning i samtlige banker/bankkonsern (dekomponert)

Kilde: Finanstilsynet

Bank2 ASA oppfylte ikke det samlede kravet til kapital (inklusive pilar 2-krav) på konsolidert nivå ved utgangen av tredje kvartal 2017. Banken har i desember 2017 gjennomført en rettet emisjon som styrker kapitaldekningen.

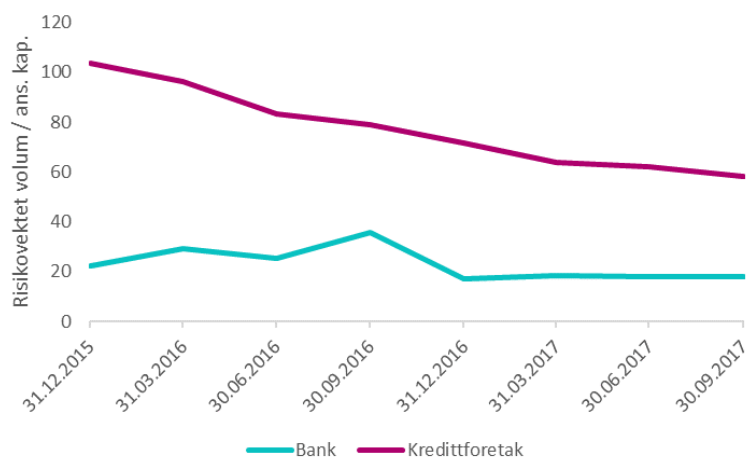
Fra og med første kvartal 2017 har banker i samarbeidende grupper vært pålagt utvidet konsolidering i soliditetsberegningen. Dette innebærer at eierbankene må konsolidere inn finansforetak der de har eierandeler ned til 10 prosent, mot tidligere 20 prosent. Alle eierbankene som ble omfattet av utvidet konsolideringsplikt hadde en lavere ren kjernekapitaldekning enn ved ordinær konsolidering. Fra og med første kvartal 2018 må eierbanker i samarbeidende grupper konsolidere inn alle finansforetak, uavhengig av størrelse på eierandelen i soliditetsberegningen.

2.2 Store engasjementer

Et stort engasjement er definert som et engasjement som forut for vekting og sikkerhetsstillelser utgjør mer enn 10 prosent av ansvarlig kapital. Regelverket om store engasjementer legger formelle begrensninger på hvor store enkeltengasjement en kredittinstitusjon kan ha, der det som hovedregel ikke er lov å la et enkelt engasjement overskride 25 prosent av ansvarlig kapital. Ved utgangen av 3. kvartal var ingen norske kredittinstitusjoner i brudd med regelverket om store engasjementer.

Konsentrasjonsrisiko mot enkeltmotparter har falt betydelig for norske kredittinstitusjoner over de siste to årene, se figur 2.6. Dette skyldes både oppkapitalisering og et redusert volum av store engasjementer i kredittinstitusjonene⁴.

Figur 2.6: Netto volum av store engasjementer relativt til ansvarlig kapital

Kilde: Finanstilsynet

⁴ Ettersom det er bare engasjementer som er større enn 10 prosent av ansvarlig kapital (brutto) som inkluderes, er det ikke mulig å tallfeste hvor stor andel av nedgangen som kan tilskrives oppkapitalisering og hvor mye som skyldes en eventuell nedbygging av engasjementene.